

ב"ה

אין ליכט פון תורה

מקראות גדולות - תרי עשר

עובדיה

עם ח"י פירושים

בלשון הקודש

עם פירוש עברי טייטש

867

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשס"א לפ"ק

בגוים בְּזוּי אֶתָּה מֵאֵד: יִזְדוֹן לָבֶךָ
הַשִּׁיאֵךְ שִׁכְנִי בַחֲנוּי־סַלַע מְרוֹם שִׁבְתָּהּ
אָמַר בְּלָבוּ מִי יוֹרִידֵנִי אֶרֶץ: י אִם־
תִּגְבִּיָּה בְּנֶשֶׁר וְאִם־בֵּין פּוֹכְבִּים שִׁים
כִּנָּךְ מִשֵּׁם אוֹרִידֶךָ נֶאֱמַי־הוּא: הֵאֱמַר
גִּבְבִּים בָּאוּ לָךְ אִם־שׁוֹדְדֵי לִילָה אֵיךְ

וְהִבְהִיק בַּעֲקֵמָיָה בְּסִיר
אֶת־לִפְתָּהּ: י רָשָׁע לָבֶךָ
אִם עֲלֶיךָ דָּאָה דְּמִי
לְנִשְׂרָא לְשִׁירִי בְּשִׁירִי
כִּיפֹא בְרוּקָא מִתְּבִיָּה
אִסְר בְּלִבִּיתָּ כִּן מְחִינִי
לְאַרְעָא: י אִם תְּרִים
בְּנִשְׂרָא וְאִם בְּנִי
כּוֹכְבָא תִּשְׁנוּ סוֹדְךָ
מִמֶּכֶן אֲחֵיתִיךָ אִסְרֵי:
הֵאֱמַר גִּבְבִּין אִתְּךָ
אִם בְּזוּי לִפְתָּה אֵיכְדָן

נדרותיה

רש"י

אֵכֶזוּ בְּזוּי הַגְדוֹל וְאִתּוֹ בְּזוּי הַגְדוֹל אֲחֵר הַקֶּבֶץ לִפְנֵי קֶטֶן
הוּא וְרִבּוּתוֹ דְּרָשׁוּ קֶטֶן שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם לֹא כֶּחֶל וְלֹא לִשְׁוֹן:
בְּזוּי. שֶׁלֹּא הָיוּ מַעֲמִידִים מֶלֶךְ בֶּן מֶלֶךְ: (ג) שִׁכְנִי בַחֲנוּי
הַסַּלַּע. סוֹמֵךְ עַל מַשְׁעַת אֲחִיתּוֹ אֲכֹרֶסֶת וַיִּחַקֵּר וַיִּסָּחֵק לֹא
יִשְׁעִילֵנוּ לוֹ: ח חֲנוּי. כִּמּוּ הָיָה אֲחֵדְתִּי הַיּוֹדֵה לְמִלְרִים לְהַלֵּא
(יִשְׁעִיָּה י"ט) (כְּרִיִּסְט'א בִּלְע"ז) וְחָל תַּחֲמַת עַל וַי"ו שֶׁל חֲנוּי
שֶׁהָיָה כּוֹי"ו שֶׁל קָוִי (תְּהִלָּה ס"ה) וְכוּי"ו שֶׁל כְּמַטְחִי (כֶּרֶם)
(כ"א) שֶׁאֵין יָכוֹד בְּחִיבָה אֵלֶּם ט' וַי"ו: (ה) בָּאוּ לָךְ. עֲלִיךְ:

הַשׁוֹדְדִים נִתְּנִים לָךְ אִינֶם רוֹמִים לֹא לְגִבְבִּים שׁוֹדְדֵי לִילָה
אֲבָן עוֹרֵא

מַעַט וְאֵין אֶרֶץ מַלְכוּתָם רַחֲמֵי: (ג) יִזְדוֹן. שׁוֹכְנִי. חֶסֶר כ"ף
כִּי חֲשַׁבְתָּ כִּי הָרַ שְׁעִיר וַיִּמְלֹךְ כְּשׁוֹכְנִי בַחֲנוּי הַסַּלַּע: (ד) אִם
הַגְבִּיָּה בְּנֶשֶׁר. פּוֹעֵל וַיִּזְלֵא וְהַפְעוּל חֶסֶר וְהוּא מִקּוֹם שֶׁכֵּתָךְ
וְכֹכֶה הַמְּגִבִּי לִשְׁכַּת וְכֹכֶר מִירְשֵׁתוֹ הַטַּעַם תִּגְבִּיָּה מִקּוֹם
שֶׁכָּתוּב כְּנֶשֶׁר: (ה) אִם גִּבְבִּים. כְּמַחֵר. שׁוֹדְדֵי לִילָה:

כְּמִי חֲנוּ הָאָרֶץ חָזַק וְחָזַק עֲנִין אֲחֵר כְּלֹמֶר כִּיבִי הַסַּלַּע
בַּחֲנוּי. אִם תִּגְבִּיָּה שִׁבְתָּךְ כְּמִי הַנִּשְׁרָשׁ שִׁינָּה נִבְחָה מִכָּל הַיְּעוֹפִין:
אֲמַר דְּרֵךְ תִּמְיָה שִׁימְרָהּ תְּרִימִים בְּעַת הַחֲרָבָן שֶׁל
מִצְוֹתָ דָּוִד

מִשְׁבֵּלְךָ בְּלֶכֶן אֲדוֹם הֵכֵל אִלּוּ הָיִיתָ קֶטֶן עֲכֹסִים וּמִנּוֹ: מֵאֵד
כִּי־הִסְכִּי הִסֵּם מִמֶּלֶךְ: (ג) דְּרוֹן לָבֶךָ הַשִּׁיאֵךְ. כְּלֹמֶר הִסֵּם
טַחֵס שִׁמְחָדְלָה לְמִשְׁבֵּל מִמֶּלֶךְ רַב כְּשֶׁכֶּד בָּא לֹא בִּסְכָךְ בְּנוֹדוֹנוֹ לֵכֵן
וְדוֹן לָכֵן הִסִּים לְחֹקֶר לְהַתְּמֹלֵת יוֹחֵר מִנּוֹ: שׁוֹכְנִי. כְּלֹלָה חֶסֶם
שׁוֹכֵן בְּבִקְשֵׁי הַסַּלַּע עַד שֶׁלֹּא יוֹכֵל יֵי לִקְרֹב לְלִיךְ וְהַפְּלֹא הִיב מִקּוֹם
הוּא אֲשֶׁר יוֹכֵל לְהוֹדִיךְ לֹאֲמִי בְּשֵׁלֶךְ הַלָּכֵן: (ד) אִם תִּגְבִּיָּה בְּנֶשֶׁר.
לְגוֹל בְּיוֹם מִזְדוּקָן בֵּין סִכּוּבִים מִשֵּׁם אוֹרִידֶךָ לֵאמֹר וְהִסֵּם נִמְסַר בְּיָד
לְגוֹל בְּיוֹם וְנִזְוִלִים בְּלִילָה: אֵיךְ נִדְרִיתָה. אֵיךְ נִגְדַּחַם מִכָּל וְכָל

פירוש ע"ט

בְּזוּי אֶתָּה מֵאֵד דְּרֵי בִּיקְסָ זִיגְרָ מִבְּהֵמָה דְּעֵין מִנְּהָ מִסַּבְּתָּ
(ג) קִינִיגְעֵין אֵין בִּינִין מִלְּכֻתָּ אֵיין מִלְּךָ בֶּן מִלְּךָ:
(ג) דְּרוֹן לָבֶךָ הַשִּׁיאֵךְ דְּסִרְשֵׁתָּ פִּון בִּינִין הָאָרֶץ הִמְדִּיךָ
אֵין דִּינִיעֵם צוֹ רִיירִין בִּינִין שׁוֹכְנִי בַחֲנוּי סַלַּע דְּרֵי וּסִרְשֵׁתָּ
אֵין דִּי שְׁפִאֲלֵתָּ פִּון אֵיין שְׁפִאֲלֵתָּ בְּלִבְךָ עַד פִּרְ לָקוּם
זִיגְרָ אוֹרִיךָ בִּינִין שְׁפִאֲלֵתָּ בִּינִין שְׁכִינִי בִּינִין וְצִיגְגֵי אֵין
הוּיָךְ אֲמַר בְּלָבוּ מִי יוֹרִידֵנִי אֶרֶץ עַד מִרְבָּכָם זִיגְרָ אֵין בִּינִין
הָאָרֶץ נִיעֵר וְנִיעֵר מִיךָ קִעֲגֵנִי גִידִיעֵרִין אֲדִיר עַרְדִּי:
(ד) דְּרוֹם וְנָמֵס גָּאֵט אִם בְּנִיגְגֵי בְּנֶשֶׁר וְנִיעֵר דְּרֵי וְנִיעֵס
דְּרֵי שׁוֹן אוֹף הִיבִין אֲזוּ וְזוּ אֵיין אֲדִיר עַד אֲזוּ וְנִיעֵר דְּרֵי
וְנִיעֵס שׁוֹן מִן בִּינִין נִיעֵס צוֹוִישִׁין דִּי שְׁמִיעֵרִין פִּון
דְּעֵסָתָּ וְנִיעֵרִין בִּינִין אוֹרִידֶךָ וְנִיעֵר אֵין דְּרֵי דְּרֵי דְּרֵי
גִּבְבִּים בָּאוּ לָךְ וְנִיעֵר גִּבְבִּים וְנִיעֵרִין גִּבְבִּים אֲזוּ דִּיר אֲזוּ

ת"א יזון לבך: סמך דרשן כף: תננים כמח: (הרש"ל):
כחור"ו קרא

נִתְּחִיךְ בְּנוֹיָם. בַּחֲנוּיָהּ הָאֵל חֲלִישׁ וַיְהַבְחִיךְ: (ג) וְזוֹן
לָבֶךָ הַשִּׁיאֵךְ. הַשִּׁיאֵךְ אוֹתָךְ שִׁחֲמָה לְהַקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא:
שׁוֹכְנִי בַחֲנוּי סַלַּע. שְׁחִית אוֹכֵר אֲשַׁכֵּן בִּשְׁן סַלַּע
וְאֲשַׁכֵּן מְרוֹם: הוּיָהּ אוֹכֵר בְּלֶכֶן מִי יוֹרִידֵנִי אֶרֶץ. וְהַקְדִּישׁ
בְּרוּךְ הוּא מִשִּׁכְּךָ שִׁחֲמָה בְּמִרְסָה שִׁחֲמָה: שְׁאִפְלוֹ:
(ד) אִם תִּגְבִּיָּה בְּנֶשֶׁר קֶנֶד. הַגְבִּיָּה לִשְׁוֹן. כִּן אִפְּלוֹ אִם
בֵּין כּוֹכְבִּים שִׁים קֶנֶד. כִּשֵּׁם הַקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה
מִרְדִּיךְ: (ה) אִם גִּבְבִּים בָּאוּ לָךְ אִם שׁוֹדְדֵי לִילָה אֵיךְ
נִדְרִיתָה הִלֵּא וְגִבְבִּין דִּים. אִם הִיָּה דְּכֵר וְזֵה שִׁיבְאוֹ
לָךְ גִּבְבִּים וְשׁוֹדְדֵי לִילָה שִׁלְחָתָם כֵּה שִׁיבְאוֹם שְׁאִינִם
סִחֲפִישִׁם לְגִבְבִּים כֹּל כֵּךְ מִנְּהִי הִשֵּׁךְ הִלֵּאָה. אֵיךְ נִדְרִיתָה.
הִיָּה יִכּוֹל לְשַׁחֵק וְלִסְרֹךְ וְגִבְבִּין דִּים וְהַשִּׁיאֵךְ יִנְדוּ. אֲבָל

קרא

עֶשֶׂר רִשְׁוֹת בַּעֲטֵמָיָה. וְכֵן אֲמַר בְּזוּי אֲחֵר כְּאֵד. כְּלֹמֶר שֶׁלֹּא
יְהוֹשֻׁעַ לָךְ הַגְבִּים אִם תִּחַבֵּד: נִתְחִיךְ. כְּמִי אֲחֵיךְ כִּי
בְּנוֹתָוָה עַבֵּר בְּמִקּוֹם עֲתִיר דְּרִים: (ג) וְזוֹן לָבֶךָ הַשִּׁיאֵךְ.
לְהַגְדִּיל פֶּת וְלִהְרֹחֵב אֶף לְאַחֲרֵי יַעֲקֹב: שְׁכִינִי בַחֲנוּי סַלַּע.
כְּשִׁחִית שְׁוֹכֵן בְּהַר שְׁעִיר חֲשַׁבְתָּ שִׁחֲמָה גִּבְבִּין בּוּ וְאֵין מִי
שִׁיּוֹרִיךְ מִנּוֹ: מְרוֹם שִׁבְתָּהּ. מְרוֹם יִשְׁבְּתָהּ הִיָּה בַחֲנוּי סַלַּע
וְהוּא הָר שְׁעִיר גְּבִירָתוֹ מְרוֹם גִּבְבִּים בְּנֶשֶׁר כְּמִי שְׁוֹכֵן וְהוֹרִיד
נִזְחַסָּה. וְכֵן חֲזָנִי מְרוֹם קְבִיר הוֹשִׁבִי בְּשִׁטִּים וְהוֹרִים לָרֶם:
דִּיל רֹאשׁ הַסַּלַּע וְהוּא הַמְּבִרֵל בַּחֲנוּי עֲלִי: (ד) אִם תִּגְבִּיָּה בְּנֶשֶׁר.
שִׁים. כְּמִי תִשְׁוִי וְכֵן עֲלָה וְכָתוּב בְּהַר כְּמִי הִמִּיתָ: (ה) אִם גִּבְבִּים.

מצוות ציון

מִנּוֹת: (ג) הַשִּׁיאֵךְ. עֲנִין הַסֵּם: כְּמִי הַסֵּם שֶׁהָיָה סִימָלָה
(ג): שְׁכִינִי. הַיּוֹדֵה: מִיָּד: בְּחִי: עֲנִין קִינֵן וְהוֹן
כְּמִי יוֹנִי בַחֲנוּי סַלַּע (ש"ה כ'): (ד) קֶנֶד. מִלְּכָן וְסוֹף מִדּוֹם
הַטַּעַם: (ה) שׁוֹדְדֵי. עֲנִין גִּבְבִּים וְנִיעֵר: נִדְרִיתָה. עֲנִין כִּי־חֶסֶם

משלי חכמים

הָאֵם אִים גִּבְבִּים עַד וְאֵל תִּלְכִּין דְּעֵם שֶׁר פִּיר בִּינִין קִנְעֵם.
דְּרֵי קִנְעֵשׁ הָאֵם זִיגְרָ שְׁפִאֲלֵתָּ גִּבְבִּים מִיָּד דְּעֵם וְנִיעֵר אֵין
גִּיּוֹרִין אֲלֵלְעֵסֶר אֲבִיעֵר דְּעֵם גִּבְבִּים קִנְעֵשׁ אֲזוּ וְנִיעֵר דְּרֵי מִדִּינָה אֵין
הָאֵם אִים אֲזוּ גִבְבִּים גִּבְבִּים אֲזוּ דְּרֵי שֶׁר פִּון דְּרֵי מִדִּינָה אֵין
גִּיּוֹרִין בִּינִין קִנְעֵם. זִיגְרָ קִנְעֵשׁ הָאֵם קִנְעֵשׁ צוּא אִים גִּיּוֹרִין דְּרֵי
דְּרִי־עֵסֶר דְּרֵי גִיּוֹרִין. קִנְעֵשׁ דְּרֵי אֲלֵלְעֵסֶר גִּיּוֹרִין וְהִלְכֵסוּ
אֲזוּ פִּיר שְׁפִאֲלֵתָּ וְנִיעֵר דְּרֵי־עֵסֶר דְּרֵי־עֵסֶר בִּינִין דְּעֵם בְּלָךְ.
אֲזוּ דְּרֵי בְּלָךְ הָאֵם אֵין בִּינִין מִלְּכָה דְּרֵי־עֵסֶר גִּבְבִּים בְּלָךְ אֲזוּ
אֲזוּתָּ גִּבְבִּים אֲזוּ אֲלֵלְעֵסֶר קִנְעֵשׁ וְנִיעֵר דְּרֵי־עֵסֶר. צוּא הָאֵם
אֲזוּתָּה גִּבְבִּים פִּיר אֲזוּ אֲלֵלְעֵסֶר דְּרֵי־עֵסֶר פִּון דְּרֵי מִדִּינָה. אֲזוּ דְּרֵי
דְּרִי־עֵסֶר וְנִיעֵר דְּרֵי־עֵסֶר פִּון דְּרֵי־עֵסֶר אֲזוּ דְּרֵי־עֵסֶר אֲזוּ
אֲזוּתָּה צוּא וְנִיעֵר בִּינִין דְּרֵי אֵין גִּבְבִּים קִנְעֵשׁ. דְּרֵי וְנִיעֵר דְּרֵי
פִּירִין וְנִיעֵר אֲזוּ וְנִיעֵר בִּי־עֵסֶר בִּינִין אֲזוּתָּה דְּרֵי מִדִּינָה.
דְּרִי־עֵסֶר דְּרֵי פִירִין וְנִיעֵר אֲזוּתָּה פִּירִין דְּרֵי שֶׁר
אֲזוּתָּה גִּבְבִּים פִּון דְּרִי־עֵסֶר אֲזוּ וְנִיעֵר אֲזוּ: (ה) אִם גִּבְבִּים

מִזוֹר תַּחֲתֶיךָ אֵין תְּבוּנָה בּוֹ: הַ הֲלֹא בְיוֹם הַהוּא נֶאֱסִיחָהּ וְהֶאֱבַדְתִּי חֲכָמִים מֵאֲדוֹם וּתְבוּנָה מֵהַר עֵשָׂו: מִוְּחַתוֹ גְּבוּרֶיךָ תֵּימָן לְמַעַן יִכְרַת-אִישׁ מֵהַר עֵשָׂו מִקְטֵל: י' מַחֲמָם אַחֶיךָ יַעֲקֹב

ת"א מחמם אחיך. (פסל י)

תכסך

רשי

מחרי קרא

שניאו תקלא תחותך
מכריתך בך סוכל'תנו:
ח תלא בערנא יהיא
אמר יי ואובד חכמים
מאדום וכל גבר רביה
סוכל'תנוא מ'ר פא
דעשו: סוכל'תנו גבר
יחבי דרומא ג'ר
דשתיצ'י גבר רביה
צורקא סוכל'תנו דעשו
מקטול: י' מחמם אחיך

לפתוח ללאת ושבו מאחריך: לחמך ישימו מזור ומזור. אף מאכלך סס לך אחיך יעקב ומזור שנתן לך להם ומזור עדים ועל ידו בית הכוכבה: מזור. חולי: (ט) וחתו גבוריך תימן. וחתו ויפחדו לטום אל ארץ ישראל וי' מחמם ויתברכו גברך יתבי ארעא דרומא: למען יכרת. כל איש גבור: מחמם

אבן עזרא
שלומוך. המאכלים אותך נותני מזור בלחמך ולא הרגשת ומזור כמו מזורו. ותחסר כ"ף ממלת חין כלים אשר אין תבונה בו וכמוהו ולחין לחינים ענפים ירבה ולאין לחינים ורבי מרינוס אמר בו כמו ממנו וכל ערל אל יאכל בו לא החבונות ממנו: (ח) הלא. לא ויעלול להליל החמין וגם גבוריך: (ט) וחתו. תימן. חולי הזכירו לתקפו גבוריך שהם מתחין כי הוא מבני אדום: למען יכרת איש. מרוב ההרג יאכל ויפחד פליט וטעם למען דבק עם והלכדתי: (י) מחמם. אלו הפסוקים יורו כי זאת הנהגה של אדום

תרנום גדיל דישתיצ'י גברא רביה צורקא: (י) מחמם. כבר

מצודת דוד

ישימו מכה תחסף כ"ל במקומך כינוי לך כליון ואכזרן כריעא עלך דעם וזין דו פלוגס להדגוש דכרז להכות בשמר מכה: (ח) ביום ההוא. ביום הוא ספורעניות: והאבדתי חכמים. לא יתחננו בתקבולות הפלגותם להליל נפשו: ויבונה גור. כפל דכרז נמ"ש: מחר עשו. כ"ל מלואים שנקוד מחמם הוא מחר פשו כי ממש צלו ונחשטצו צללותו וככרז גדול: (ט) וחתו גבוריך יכרת גבוריך ויפחדו וישכחו צעלתם: למען יכרת. כלומר שיכרת יעקב כמסא אותך כמסא כרית עם עולם ולא מוסרף לקום: פירוש ע"מ

מלחמה האלקים אף דיר האבקען דיר בליים אלע מאנין ווס האבקען פורת פריית גיוען מיט דיר צוא העלפין דיר השיאד: יכלו לך ויאי האבקען דיר איבער גירעם צו גיין אין דר מלחמה אונ האבקען דיר ביאי יקוקבן די סאנין ווס האבקען שרומ גיהאם מיט דיר חקד. ישימו מזור תחתך דיין שפיו האבקען ג' ואמאן איין גויי פאר צו דיר אף דיר איין ארץ און תבונה ב' עם איי גיט פאר האבקען קיין פרי שטאנד אין איהם: (ח) חלוא ביום ההוא נאס ח' פרי וואר אין דעם דאויגין סאג ווען דר פורעניות וועט קוקן און אדום אדום אדום גאט והאבדתי חכמים מאדום וועל איך מאכין פרי לירין חכמים פון אדום אונ פרי שטאנדג'י לייט פון דעם בארג פון עשו: (ט) וחתו גבוריך תימן אונ גיי וועלן צו פראכין ווערין דייעע גבורים ווס ויצין אין לאנד וועט פאר שנימין ווערין אימליכער שטארקער סאג (י) מחמם אחיך יעקב תכסך בויש פון וועלן דעם רובונג

למדם באיתו מזור לרפואתו: (ח) והאבדתי חכמים מאדום. תאבד חכמתם. שלא יוכלו להתחכם על תבונה שנגזרה עליהם: (ט) וחתו גבוריך תימן. כל גבוריך עשו ותימן. חתו לשון שבירת איש: מחר עשו בקפל. מחמת חורג. וכל זה בפני המס ויתברכו גברך יתבי ארעא דרומא: למען יכרת. כל איש גבור: מחמם

פירוש אוכלי לחמך: מזור. פירוש חולי וכמה וכן וירא אפרים את חליו ויהודה את מזורו: תחתך. בסתר שהסתירו עצתם מסך דתו גריאם לך כאהובים וכן תחתיו לאכר כמי הארץ בסתר: און תבונה בו. בעשו שלא הבין מה עישים לו אנשי בריהו. וכן דרך המקרא לדבר בפסוק אחד לנכח ושלל לנכח: (ח) הלא. באדום היו חכמים וכבא שברם אבדה חכמתם. וכן אמר בירמיהו נסרתה עצתם וחכמתם. וכן היו בהם גבורים ותיא מברכת יצחק ועל חירך תחיה. וביום שברם וחתו גבוריך תימן: (ט) וחתו גבוריך תימן. ותיא כבני אלוה בן עשו. ונתת תרנם יתבי דרומא: למען יכרת איש מחר עשו מקטל. האל יתברך יתן חתה בהם למען יכרת איש מחר עשו מקטל מרוב חרף ויחורנו בהם יכרת כל איש מהם ותרנום הרי קפול וכן אם תקפולו אלה רע. הן יקטלני לו איחל. ונתת

מצודת ציון

מזור. ענין מכה וספרה כן ע"מ שארים עליה אבק סמאנוס כמפסלים וכן ולא יגסה מכה מזור (הושע ה'): תחתך. במקומך: (ט) וחתו. ענין שנייה כמו וסמתי את עילם (ירמיה ט"ז): תימן. סוף אדום סיושב בדדומה של ארץ ישראל: מקטל. ענין סגן כמו סן יקטלני (איוב י"ג): (י) מחמם. ענין מושק:

תימן. אסע שמקור מחלצין מאדום סיושבת בדדומה של א"י אים מלואים שמקור מחלצין סוף מחר עשו כ"ל לא יכרת מכה אים: מקטל. כ"ל הכריתם מהם מן הסכר שבעד בהם ולא שימותו על עמם: (י) מחמם אחיך יעקב. כעבור סמאם שפסטי להחין

משלי חכמים

דיא שגאח ויניע צוא איס גרדער יעקב. אונ דיא הייליגקייט פון דיא יידן איז ביאי אים גיין גיט ווערן. ער וועט גענוס פייניגען דיא יידן. או אדום האם גינעקען ער גרויפקייט ער האם הרב געמאכט דעם בית הקברש אונ האם געקענט פאר פרייבין דיא יידן פון ארץ ישראל אין זיין לאנד. האם ער ויך שטארק געפרייט געווען האם הקב"ה איהם ליער פון אלע פלעקער. האם ערלעבן גינאנס אונ אדום דוא ביום ביאי גאט פאר רעקניס דער קלענקער פון אלע פלעקער אונ דו ביום ביאי אים פאר מיואקט גאר הקב"ה האם צוא דיר גינעבין דיא יידן וייל דיר ביום דער קלענקער פון אלע פלעקער. אונ גיט ויאי דוא מיינאס און דוא וועטס פרייבין גינאנס ביאי דיר גרויפקייט. אפילו דוא וועטס זיין און גיט ביו צום היסעל. דיא יידן וועלן גאר סאקן תשובה. וועט הקב"ה דיר אראם גינעבין פון זיין גרויפקייט און דיא יידן וועלן געקען פון דיר אנקעה אונ הקב"ה אליין וועט געקען פון דיר אנקעה וייר דוא האם דיא יידן געפייניגס אונ די יידן וועלן צוריק גיטם ווערן אונ וייער בית המקדש וועט געבאקט ווערן:

תימן למען יכרת איש מחר עשו מקטל פון וועלן ווס עם פון דעם בארג פון עשו פון וועלן דער גרויסק הריניה:

**תִּכְסַּךְ בּוֹשֶׁה וְנִכְרַת לְעוֹלָם: י' בְּיוֹם
עֲמֻדָּה מִנֶּגֶד בְּיוֹם שְׁבוֹת זָרִים חִילוֹ
וְנִכְרִים בָּאוּ שְׁעָרוֹ וְעַל־יְרוּשָׁלַם יָדוּ
גֹרֵל גַּם־אֶתָּה כְּאַחַד מֵהֶם: י"ב וְאַל־
תֵּרָא בְּיוֹם־אֲחִיךָ בְּיוֹם נִכְרוֹ וְאַל־
תִּשְׁמַח לְבִגְיֵי־הַיּוֹדָה בְּיוֹם אֲבָדָם וְאַל־**

יַעֲקֹב תַּחֲפִּינָה בְּהָרָא
וְהַשְׁמִיעִי לִעֲלֹם:
י' בְּיוֹם מִקְרָא מִקְבִּיל
בְּיוֹמָא דְּבָּוָה עֲסִימָא
נִכְסוּחִי וְנִכְרָאִי עָלַי
בְּקִרְוֵהי וְעַל יְרוּשָׁלַם
דְּכָּו עֲדִין אֶפְתָּה דְּכָּו
מִנְהוֹן: י"ב וְהַחֲוִיקָא
בְּיוֹמָא דְּאֲחִיךָ בְּיוֹם
הַבְּנִיָּה וְהַחֲרִיקָא לְבָנִי
וְהַיּוֹדָה בְּיוֹם הַבְּנִיָּה
וְהַחֲרִיקָא לְכָל־לָא

מַהֲרֵי קִרָּא

שְׁעָרֵי קִרָּא

רִשְׁוִי

שְׁבִיעִית לַיעֲקֹב אֲחִיךָ: (י"א) בְּיוֹם עֲמֻדָּה מִנֶּגֶד וְלֹא
עוֹרֵת לְאֲחִיךָ לַיעֲקֹב בְּיוֹם שְׁבִיעִי וְזוֹרֵם חִילוֹ וְנִכְסֵיוֹ שֶׁל
יַעֲקֹב: גַּם אֶתָּה כְּאַחַד מֵהֶם: וְאֵל הַאֲמִיר לוֹ מִה בְּכָךְ אִם לֹא
עוֹרֵתִיכֶם וְהָלַא לֹא הִיתָה יָדִי עַם הָאֲמִיר לְהַרְעֵה לָהֶם: כִּכְךָ
נִכְרֵם גַּם אֶתָּה כְּאַחַד מֵהֶם: (י"ב) וְאַל תֵּרָא אֶת אֲחִיךָ בְּיוֹם
נִכְרוֹ: לֹא הִיָּה לָךְ לַעֲבֹד וְלִרְאוֹת בְּרַעְתּוֹ בְּיוֹם נִכְרוֹ: בְּיוֹם

אֲחִיךָ יַעֲקֹב: כִּשְׁכֹּל חוֹסֵם שְׁבִיעִית לַיעֲקֹב: (י"א) בְּיוֹם
עֲמֻדָּה מִנֶּגֶד: מֵלֵא כֹחַ לַעֲזוֹר לוֹ: גַּם אֶתָּה
כְּאַחַד מֵהֶם: מַעֲלֵה אֲנִי עֲלִיךָ כֹחֵךְ מִן הַכֹּחִים
עֲלֵיהֶם: (י"ב) וְאַל תֵּרָא בְּיוֹם אֲחִיךָ: לֹא הִיָּה לָךְ לַהֲכִיעַ
וּלְשַׁמּוֹד מִנֶּגֶד: בְּיוֹם נִכְרוֹ: בְּיוֹם הַסְגִּירוֹ כִּידֵי עֲבוֹלָם וְכֵן

אֲבוֹן עוֹרָא

הוּא אֲחֵר גְּלוּת יְרוּשָׁלַם אֵל כָּל וְכָל וְכֵן אֲחֵר הַמְקוּן זְכוֹר ה'
לְבִנֵי אֱדוֹם שְׁהוּ אֲדוֹמִיִּים עֲבָדִים עָרֹ וְכַתִּיב הֵם עוֹנֵךְ בַּת
צִיּוֹן לֹא יוֹסִיף לְהִנְלוֹתְךָ פֶּקֶד עוֹנֵךְ בַּת אֱדוֹם וְנִכְוֹלֵלָר
הַשְׁחִית אֱדוֹם וְחָבִי אֱרֵסָם שְׁמָה וְכַכִּי יִתְנַבֵּא יִתְחַזֵּק כִּי
יְרוּשָׁלַם שְׁכֵה אַחֲרֵי גְלוּת כָּל וְאֱדוֹם לֹא שְׁכֵה וְכַכִּי פִירוֹשׁ
בְּכַפֵּר דִּילָל כִּי חֵזִי יִסְרָאֵל בְּגֻלוֹת אֱדוֹם וּפִירוֹשׁ דְּכַר
הַקְדֻמוּתִים מִלְכּוּת יוֹן וְהֵנֶה עֵסֶם מִחֲמַם כְּעֹבֵר הַחֲמָם
שְׁעָשֶׂה יוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּיוֹם יְרוּשָׁלַם: (י"א) בְּיוֹם: לְרֹחוֹת
וְלִהְיוֹת: (י"ב) וְאַל: לֹא הִיָּה רָחוּף שְׁתֵּרָאָה בְּיוֹם נִכְרוֹ הוּא
יוֹם אִירֹד שְׁהוּ נִכְרֵ כְּעִינוּ שֶׁלָּה הַכִּיר יוֹם כְּמוֹהוּ בְּיוֹמִים:

לָהֶם כְּעֹבֵר תִּחְוָה: בְּיוֹם שְׁבוֹת זָרִים חִילוֹ: שְׁבוֹת מִקֵּר מִן חֲקֵל מִן שָׁבָת: פִּירוֹשׁ בְּיוֹם שְׁבִיעִי זָרִים נִכְסֵיוֹ וְקִנְיָנוֹ: י"ד
גֹּרֵל: אֲשֶׁר שִׁשְׁרֹו יִדֵּי בִשְׁכָּל רַבֵּי מִאֲרֵבָה אוֹ שִׁרְשׁוֹ יִדֵּי מִן לִירוֹת אֶת קִרְבָּנֵת הַחֲנוּי וְכַשְּׁפוֹ יִירוֹ בְּשִׁנֵּי יוֹרִינִי וְהָאִיתָן מִן
הַחֲנוּי וְכַשְּׁפוֹ יִירוֹ יִדֵּי הַשִּׁרְשׁ כְּבוֹד קִרְיָת שְׁנֵי יוֹרִינִי הַחֲנוּי: תְּנוּעַת יוֹרִינִי הַשִּׁרְשׁ שְׁחָת פֶּתַח בֵּית־דָּר הָאִיתָן לְחֹלוֹת
וְהָאִיתָן אֲחֵר כִּי הַשְׁלִיכוּ גֹרֵל עַל שְׁבִי יְרוּשָׁלַם בְּחֻלְקָם אוֹתוֹ שְׂרֵי חֵיל הָאִוִּיבִים: גַּם אֶתָּה כְּאַחַד מֵהֶם: הָאֲדוֹמִיִּים שְׁחָתוּ
עָלֵיהֶם: אֲחֵר כִּי הַשְׁלִיכוּ גֹרֵל עַל שְׁבִי יְרוּשָׁלַם בְּחֻלְקָם אוֹתוֹ שְׂרֵי חֵיל הָאִוִּיבִים: גַּם אֶתָּה כְּאַחַד מֵהֶם: הָאֲדוֹמִיִּים שְׁחָתוּ
עָלֵיהֶם: (י"ב) וְאַל תֵּרָא בְּיוֹם אֲחִיךָ: לֹא הִיָּה לָךְ לִרְאוֹת בְּרַעְתּוֹ בְּיוֹם נִכְרוֹ: וְאַחֵר כִּי פִירוֹשׁ בְּיוֹם אֲחִיךָ וְהוּא בְּיוֹם נִכְרוֹ:
עַם הַיְּבוּסִים: (י"ב) וְאַל תֵּרָא בְּיוֹם אֲחִיךָ: לֹא הִיָּה לָךְ לִרְאוֹת בְּרַעְתּוֹ בְּיוֹם נִכְרוֹ: וְאַחֵר כִּי פִירוֹשׁ בְּיוֹם אֲחִיךָ וְהוּא בְּיוֹם נִכְרוֹ:
פִּירוֹשׁ נִכְרוֹ שְׁתֵּנִּיכֵר כְּאִרְצוֹ וְהִיָּה כְּנִכְרוֹ שְׁחָתוֹ: כִּסְנָה: וְיֵשׁ כְּפִירוֹשׁ אוֹתוֹ בְּיוֹם הַסְגִּירוֹ כִּידֵי אִוִּיבֵיו: מִן נִכְרֵ אוֹתוֹ

מַצּוֹת דוֹד

(י"א) בְּיוֹם עֲמֻדָּה מִנֶּגֶד: עֵסֶם יִפְרֹשׁ מִטוֹ הַחֲמָם שְׁעָשֶׂה וְאֲחֵר הֵנֶה
בְּיוֹם שְׁבִיעִית מִנֶּגֶד כְּעַם שְׁבִיעִי הַיּוֹם הַעֲשׂוֹה כִּל יַעֲקֹב וְעַל כִּי
אֲחֵר הַחֲרִיקָא בְּיוֹם כִּסְמֵן וְהוּא רָחֵם זֶה וְעַמֵּךְ מִנֶּגֶד וְלֹא עוֹר
לַיעֲקֹב חֲלוּ: שְׁחָתוֹ: שֶׁל יַעֲקֹב: יִדֵּי גֹרֵל: כִּשְׁכֹּל גֹּרֵל חֲלֻקָּה
בְּיוֹמֵם חֲלֻקָּה: גַּם אֶתָּה: רִלֵּל הוֹחֵל וְעַמֵּךְ מִנֶּגֶד וְלֹא עוֹר
וְכַשְּׁפוֹ חֲלוּ: (י"ב) וְאַל תֵּרָא: לֹא הִיָּה לָךְ לִרְאוֹת בְּרַעְתּוֹ בְּיוֹם נִכְרוֹ: וְאַל תִּשְׁמַח לְבִגְיֵי־הַיּוֹדָה בְּיוֹם אֲבָדָם וְאַל יִדֵּךְ לַעֲזוֹר לוֹ עֲבָדִים כִּי לֹא שְׁכָה בֵּית וְלֹא לְהַסְתֵּל בְּכַסּוֹ

פִּירוֹשׁ ע"פ

נוֹם דְּרֹא הָאֲמִיר גִּימָאן צוֹ דִּין בְּרִדְעָר יַעֲקֹב וְעֵסֶם
דִּין צוֹ דְּעִמִּין אִיין שְׁאֵנֵד וְנִכְרַת לְעוֹלָם אוֹן דוֹ וְעֵסֶם
פִּר שְׁנִימִין וְעִרְרִין בִּין אִיבִיג: (י"א) בְּיוֹם עֲמֻדָּה מִנֶּגֶד
דְּעֵן אִין דְּעֵסֶם טָאג וּסֵד בּוֹקֵם גִּישְׁמָאָן פִּין אֲקֵעֵן
בְּיוֹם שְׁבוֹת זָרִים חִילוֹ אִין דְּעֵסֶם טָאג וְוָאֵם דִּי פִרְעֻמְדֵּר
הִיידִין הָאֲבִין גִּישְׁמָאָנֵן וְיִין גִּיטֵם פִּין דִּין בְּרִדְעָר
יַעֲקֹב וְנִכְרֵם בָּאוּ שְׁעָרֵי אוֹן דִּי פִרְעֻמְדֵּר וְעֵן גִּיטֻקֵּן
אִין נִינֵי מִעֲרֵן וְעַל יְרוּשָׁלַם דִּי גֹרֵל אוֹן אֶפְתָּה יְרוּשָׁלַם
הָאֲבִין וְיִי גִיטֻקֵּן גֹּרֵל צוֹ מִיילִין צִי צוֹוִישִׁין וְיִי
צוֹ חֲלָקִים דְּעֵקֵם טָאג בִּיקְסוֹ אֱדוֹם גִּישְׁמָאָנֵן פִּין
אֲקֵעֵן אוֹן בִּיקְסֵם גִּיטֻקֵּן צוֹ הֲעֵלְפֵן דִּין בְּרִדְעָר
יַעֲקֹב דְּרוֹם גַּם אֶתָּה כְּאַחַד מֵהֶם בִּיקְסוֹ אוֹן גִּיטֻקֵּן

שְׁבִיעִית לַיעֲקֹב אֲחִיךָ: (י"א) בְּיוֹם עֲמֻדָּה מִנֶּגֶד וְלֹא
עוֹרֵת לְאֲחִיךָ לַיעֲקֹב בְּיוֹם שְׁבִיעִי וְזוֹרֵם חִילוֹ וְנִכְסֵיוֹ שֶׁל
יַעֲקֹב: גַּם אֶתָּה כְּאַחַד מֵהֶם: וְאֵל הַאֲמִיר לוֹ מִה בְּכָךְ אִם לֹא
עוֹרֵתִיכֶם וְהָלַא לֹא הִיתָה יָדִי עַם הָאֲמִיר לְהַרְעֵה לָהֶם: כִּכְךָ
נִכְרֵם גַּם אֶתָּה כְּאַחַד מֵהֶם: (י"ב) וְאַל תֵּרָא אֶת אֲחִיךָ בְּיוֹם
נִכְרוֹ: לֹא הִיָּה לָךְ לַעֲבֹד וְלִרְאוֹת בְּרַעְתּוֹ בְּיוֹם נִכְרוֹ: בְּיוֹם

רִדְקָא

פִּירוֹשׁנוּ כִי בְחֻרְבָּן בֵּית שְׁנֵי הָרִדְקֵי אֲדוֹמִיִּים לְיִשְׂרָאֵל וְנִבְנִי חֲתֻבָּא
שְׁהֵם עֲתִידִים לְהִרְעֵ לְיִשְׂרָאֵל בְּבֵית שְׁנֵי הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא
יַפְרֵעַ כִּהֵם בְּחֻרְבָּן הַיּוֹמִים שְׁכִיבָה אוֹתָם מִן הַשִּׁלֵּם: וְהַחֲמָם
רַבִּי אֲבֵרָהָם אָבִן עוֹרָא פִּירוֹשׁ הַעֲנִין הוּא בְחֻרְבָּן בֵּית רֵאשׁוֹן
שְׁהוּ בְּנֵי אֲדוֹם מִטְרִימֵי לְיִשְׂרָאֵל בְּגֻלוֹתָם עַל יְדֵי גִבּוֹרֵתֵנְךָ:
(י"א) בְּיוֹם עֲמֻדָּה מִנֶּגֶד: מֵלֵא כֹחַ לַעֲזוֹר לוֹ: גַּם אֶתָּה כְּאַחַד מֵהֶם:
וְהָאִיתָן מִן הַחֲנוּי וְכַשְּׁפוֹ יִירוֹ יִדֵּי הַשִּׁרְשׁ כְּבוֹד קִרְיָת שְׁנֵי יוֹרִינִי הַחֲנוּי: תְּנוּעַת יוֹרִינִי הַשִּׁרְשׁ שְׁחָת פֶּתַח בֵּית־דָּר הָאִיתָן לְחֹלוֹת
וְהָאִיתָן אֲחֵר כִּי הַשְׁלִיכוּ גֹרֵל עַל שְׁבִי יְרוּשָׁלַם בְּחֻלְקָם אוֹתוֹ שְׂרֵי חֵיל הָאִוִּיבִים: גַּם אֶתָּה כְּאַחַד מֵהֶם: הָאֲדוֹמִיִּים שְׁחָתוּ
עָלֵיהֶם: אֲחֵר כִּי הַשְׁלִיכוּ גֹרֵל עַל שְׁבִי יְרוּשָׁלַם בְּחֻלְקָם אוֹתוֹ שְׂרֵי חֵיל הָאִוִּיבִים: גַּם אֶתָּה כְּאַחַד מֵהֶם: הָאֲדוֹמִיִּים שְׁחָתוּ
עָלֵיהֶם: (י"ב) וְאַל תֵּרָא בְּיוֹם אֲחִיךָ: לֹא הִיָּה לָךְ לִרְאוֹת בְּרַעְתּוֹ בְּיוֹם נִכְרוֹ: וְאַחֵר כִּי פִירוֹשׁ בְּיוֹם אֲחִיךָ וְהוּא בְּיוֹם נִכְרוֹ:
עַם הַיְּבוּסִים: (י"ב) וְאַל תֵּרָא בְּיוֹם אֲחִיךָ: לֹא הִיָּה לָךְ לִרְאוֹת בְּרַעְתּוֹ בְּיוֹם נִכְרוֹ: וְאַחֵר כִּי פִירוֹשׁ בְּיוֹם אֲחִיךָ וְהוּא בְּיוֹם נִכְרוֹ:
פִּירוֹשׁ נִכְרוֹ שְׁתֵּנִּיכֵר כְּאִרְצוֹ וְהִיָּה כְּנִכְרוֹ שְׁחָתוֹ: כִּסְנָה: וְיֵשׁ כְּפִירוֹשׁ אוֹתוֹ בְּיוֹם הַסְגִּירוֹ כִּידֵי אִוִּיבֵיו: מִן נִכְרֵ אוֹתוֹ

מַצּוֹת בִּין

(י"א) בְּיוֹם עֲמֻדָּה מִנֶּגֶד: עֵסֶם יִפְרֹשׁ מִטוֹ הַחֲמָם שְׁעָשֶׂה וְאֲחֵר הֵנֶה
בְּיוֹם שְׁבִיעִית מִנֶּגֶד כְּעַם שְׁבִיעִי הַיּוֹם הַעֲשׂוֹה כִל יַעֲקֹב וְעַל כִּי
אֲחֵר הַחֲרִיקָא בְּיוֹם כִּסְמֵן וְהוּא רָחֵם זֶה וְעַמֵּךְ מִנֶּגֶד וְלֹא עוֹר
לַיעֲקֹב חֲלוּ: שְׁחָתוֹ: שֶׁל יַעֲקֹב: יִדֵּי גֹרֵל: כִּשְׁכֹּל גֹּרֵל חֲלֻקָּה
בְּיוֹמֵם חֲלֻקָּה: גַּם אֶתָּה: רִלֵּל הוֹחֵל וְעַמֵּךְ מִנֶּגֶד וְלֹא עוֹר
וְכַשְּׁפוֹ חֲלוּ: (י"ב) וְאַל תֵּרָא: לֹא הִיָּה לָךְ לִרְאוֹת בְּרַעְתּוֹ בְּיוֹם נִכְרוֹ: וְאַל תִּשְׁמַח לְבִגְיֵי־הַיּוֹדָה בְּיוֹם אֲבָדָם וְאַל יִדֵּךְ לַעֲזוֹר לוֹ עֲבָדִים כִּי לֹא שְׁכָה בֵּית וְלֹא לְהַסְתֵּל בְּכַסּוֹ

נוֹם דְּרֹא הָאֲמִיר גִּימָאן צוֹ דִּין בְּרִדְעָר יַעֲקֹב וְעֵסֶם
דִּין צוֹ דְּעִמִּין אִיין שְׁאֵנֵד וְנִכְרַת לְעוֹלָם אוֹן דוֹ וְעֵסֶם
פִּר שְׁנִימִין וְעִרְרִין בִּין אִיבִיג: (י"א) בְּיוֹם עֲמֻדָּה מִנֶּגֶד
דְּעֵן אִין דְּעֵסֶם טָאג וּסֵד בּוֹקֵם גִּישְׁמָאָן פִּין אֲקֵעֵן
בְּיוֹם שְׁבוֹת זָרִים חִילוֹ אִין דְּעֵסֶם טָאג וְוָאֵם דִּי פִרְעֻמְדֵּר
הִיידִין הָאֲבִין גִּישְׁמָאָנֵן וְיִין גִּיטֵם פִּין דִּין בְּרִדְעָר
יַעֲקֹב וְנִכְרֵם בָּאוּ שְׁעָרֵי אוֹן דִּי פִרְעֻמְדֵּר וְעֵן גִּיטֻקֵּן
אִין נִינֵי מִעֲרֵן וְעַל יְרוּשָׁלַם דִּי גֹרֵל אוֹן אֶפְתָּה יְרוּשָׁלַם
הָאֲבִין וְיִי גִיטֻקֵּן גֹּרֵל צוֹ מִיילִין צִי צוֹוִישִׁין וְיִי
צוֹ חֲלָקִים דְּעֵקֵם טָאג בִּיקְסוֹ אֱדוֹם גִּישְׁמָאָנֵן פִּין
אֲקֵעֵן אוֹן בִּיקְסֵם גִּיטֻקֵּן צוֹ הֲעֵלְפֵן דִּין בְּרִדְעָר
יַעֲקֹב דְּרוֹם גַּם אֶתָּה כְּאַחַד מֵהֶם בִּיקְסוֹ אוֹן גִּיטֻקֵּן

תִּגְדַּל פִּיךָ בְּיוֹם צָרָה: י' אֶל־תִּבְּוֹא
בְּשַׁעַר־עַמִּי בְּיוֹם אִידֹם אֶל־תִּרְא
גַּם־אֶתָּה בְּרַעְתּוֹ בְּיוֹם אִידוֹ וְאֶל־
תִּשְׁלַחְנָה בְּחִילוֹ בְּיוֹם אִידוֹ: י' וְאֶל־
תַּעֲמֹד עַל־הַפָּרֶק לְהַכְרִית אֶת־פְּלִיטוֹ
וְאֶל־תִּסְגֵּר שְׂרִידָיו בְּיוֹם צָרָה: טו כִּי־
קָרֹב יוֹסִיפוּהָ עַל־כָּל־הַגּוֹיִם כַּאֲשֶׁר
עָשִׂיתִי עִשָּׂה לָךְ גַּמְלָךְ יָשׁוּב בְּרֹאשְׁךָ:

מהר"י קרא

שוכרו. כמו נכר אותו אלהים בירי: ואל הנדל פוך ביום צרה. שהיית משחק על רעתו: (יג) אל תשלחנה בחילו ביום אידו. פירושו אל תשלחנה ידך בחילו ביום צרה: (יד) ואל תעמוד על הפרק. לפי שהוא היה שכן לירושלים שאדם יושב

שהנורמים יואלים דרך שם להמלט. (וכל' לעו' קורין אותו דרך'ק

אלהים בירי שפירושו ספר: ואל הנדל פוך. בשחוק או בדברים אחרים. וכן תרגם יונתן ודאשיתא לסללא רברבן: (יג) אל תירא גם אתה. כמו האחרים שתיו נכרים ואתה אח: ואל תשלחנה. פירושו ואל תשלחנה ידך בנכסיו וכן תרגם יונתן ודאשיתא ידך בנכסותיו ביום תבריה: (יד) ואל תעמוד על הפרק. הוא אם הדרך כקום שבהפרקים הדרכים אחת הנה ואחת הנה ותאומים היו עומדים על הפרק שלא יוכל ללכת אחד מישראל שלא יתפשהו וחיו שומרים עליהם הדרכים: פליטיו. בחיך כפי שרדיו: (טו) כי קרוב. אף על פי שהיה

מצודת ציון

כבר וז: (יג) אידם. ענין לעב' ומקרה כע כמו הלא יד לעול' (לכ"ב) בחילו. (יד) תעבדו. ענינו תחזיקו על הדרכ' והמחלוקת עליו ודומה לו כך יונתן וגו' עמדו על זה' (עזרא י'): הפרק. ענין עבירה כמו וספרתיו וספר' (זכריה יא'): פליטיו. ענין שארית כמו פליט שריד' (לכ"ב) תסגר. כל' סגור: כמלכתי: שרדיו. ענין שארית: (טו) קרוב. ר"ל נכון ומזומן לפני וכן

באנו גם הסה ושלחנ' ידע לשלול שלל ולכח' בו כמחז' ביוסיון ונז' בעשריו לכססו כן גם אהם היושב בעשר' לא היה כל' נכחו' ידך בנכסיו ואל תשלחנה. וכ"ש שלא היה כל' לשלוח ידך בעשרו לשלול ולעלש' ביום שבה עליו הליד: (יד) ואל תעמוד על הפרק. זה יאמר על אשכי כדך גדול שגלו לא ישרא' ולאמר עכ"פ לא היה כל' לעמוד ולהתחזק על השכר להכרית: (יד) ואל תעמוד על הפרק. כדיומו גלוס לא היה כל' לשכר ולהכרית את יתר הסליטה. כאשר האכרית והכרית בכל דוד ודוד: ואל תסגר. לא היה כל' לסגור במלכ' ביום נכס' את השארים. ר"ל במשך ימי הגולה לא היה כל' לסגור במלכ' לשכר עיני כלל דוד ודוד: (טו) כי קרוב יום

פירוש ע"מ

דעם מאג נוס די צרה איז גיקוקען אופ זיי: (יג) אל תבוא בשער עמי ביום אידם דו האקסט גיט גיראקסט קוקט אין דעם מויקער פון מיין פאלק אין דעם מאג פון זייער בראה אל תרא גם אהם ברעטו ביום אידו דו האקסט גיט גיראקסט אוף זעהען אין דעם ביזו פון דיין ברודר אין דעם מאג פון זיין בראה ואל תשלחנה בחילו ביום אידו אונ דו האקסט גיט גיראקסט שער עקין דיין האנט אין זיין גוטס אין דעם מאג פון זיין בראה: (יד) ואל תעמוד על הפרק אונ דו האקסט גיט גיראקסט שמיין אויף דעם בראה וואס די אנמלויקער זענען דאקטין ארום אנמלאפין גיווארין האקסט ארמין

רש"י

הוא אומר בשלול נכר אותו אלהים בירי (שמואל א' כ"ג) הסגיר אותו בירי: (יג) ואל תשלחנה בחילו. אל תשלח ידך בנכסיו כן תירג' ונתן. ומקרה קלר הוא וזרך להוסיף עליו ידך: (יד) ואל תעמוד על הפרק. מקום ש'תפרקו ממנו הדרכים לאחר לכללים ערו'ג: (נאל תעמוד על הפרק. מכאן שאסור להפסיק

אבן עזרא

(יג) אל. בעבור שהיה לעולם ארום תחת יד יהודה על כן היה קשה עלינו שמחת ארום מלרתו: ואל תשלחנה. דרך קלרה והעטעם ידך. וככה יתפרו בעמק. רגליו: (יד) הפרק. מקום ש'תפרקו ממנו הדרכים לאחר לכללים אי זה הדרכ' הלך הפליט: ואל תסגר שרדיו. למסור כאילו תסגור עליו: (טו) כי. העטעם במהרה יקרה לכל

על כל גוים. כי ביום נאולה ישראל מצודת דוד יסודה בעת שנאכדו ונשמו: ואל הנדל פוך. וכ"ש שלא היה כל' להנדל פוך ולהפסיק דברי נעם ביום כזה למה כהנא ונאמר כהנ' בהנה' את כל אלה עשית ותחשב א"כ לחתם: (יג) אל תבוא. שכן שלא היה כל' לכת בעשר עמי עמי ביום שבה עליהם אידם. ר"ל לא היה מהלכו כל' שחנה בעשר' עמיים לכוס' ארום כלשור עשית. בחיך כפי שרדיו: (טו) כי קרוב. אף על פי שהיה

עכ"פ כיוסיון ונז' בעשריו לכססו כן גם אהם היושב בעשר' לא היה כל' נכחו' ידך בנכסיו ואל תשלחנה. וכ"ש שלא היה כל' לשלוח ידך בעשרו לשלול ולעלש' ביום שבה עליו הליד: (יד) ואל תעמוד על הפרק. זה יאמר על אשכי כדך גדול שגלו לא ישרא' ולאמר עכ"פ לא היה כל' לעמוד ולהתחזק על השכר להכרית: (יד) ואל תעמוד על הפרק. כדיומו גלוס לא היה כל' לשכר ולהכרית את יתר הסליטה. כאשר האכרית והכרית בכל דוד ודוד: ואל תסגר. לא היה כל' לסגור במלכ' ביום נכס' את השארים. ר"ל במשך ימי הגולה לא היה כל' לסגור במלכ' לשכר עיני כלל דוד ודוד: (טו) כי קרוב יום

גיט גיראקסט שמיין צוא פר שניידין די אנמרינער פון די ישראלי' ואל תסגר שרדיו ביום צרה אונ דו האקסט גיט גיראקסט איבר צו ענקסעקן דס איבר בלייבונג פון דעם ישראלי אין די הענט פון זיינע פיינט אין דעם מאג פון זיין צרה דען ארום איבער גיגנקסעקט די ישראלי אין דיא הענט פון זייערע פיינט: (טו) אונ דרום האקסט אוף אלץ גיט גיראקסט מאן ווארום דו האקסט דיר גיראקסט שראכטין כי קרוב יום ה' על כל גוים דען עס איז נארהינט גאטס מאג פון פורעניות צו קוקען אוף אלץ היידין באשר עשית גיט'ה לך אונ אזוי ווי דו האקסט גיטאן אונ וועט גיטאן

כִּי כַּאֲשֶׁר שְׁתִּיתֶם עַל־הַר־קָדְשִׁי
יִשְׁתּוּ כָּל־הַגּוֹיִם תָּמִיד וְשִׁתּוּ וְלָעוּ וְהָיוּ
כְּלֹא הָיוּ׃ ׀ וּבַתֵּר צִיּוֹן תִּהְיֶה כְּלִיטָה
וְהָיָה קָדֶשׁ וִירֵשׁוּ בֵּית יַעֲקֹב אֶת
מִוִּרְשֵׁיהֶם׃ ׀ וְהָיָה בֵּית־יַעֲקֹב אֵשׁ
וּבֵית יוֹסֵף לִהְבֵּה וּבֵית עֲשׂוֹ לֶקֶשׁ
וּדְלָקוּ בָהֶם וְאִכְלוּם וְלֹא־יִהְיֶה שְׂרִיד

וּדְבִית עֲשׂוּ חֲלָשִׁין תֵּאֵא כִּיז יַעֲקֹב אֵלֶּה . בִּזְכֹּרֶת :

רמזי

בין פרק לפרק בק"ש הג"ה דר"ע: (זו) כאשר שתייהם
על הר קדש. כמה דלדיתון על מחת עורא דקודשי:
ולעו. כתרומו ויסתלעמון לשון מהומה ושממון וטרור דעת
(אשטיירדישו"ן בלע"ז) (יו) את מורשיהם. נכסי עממיה

שימלאו לחייתם כוס התרעלה, וכן ידמיה הוא אוצר שישי
השכרי ותתערי: (יז) הריה פליטח וחת קדש, באדום אופ
ינעו כהם האובות; וירשו בית יעקב את

אבן עזרא

גם כל במקרה הזה: (עו) ב"י. מדבר ישראל כאשר מתיחס
 כיום כל יתכן כל הניסוי: ולפי. כמו ילד קטן והעסוק
 בלידה הוא הכרחי ביות ודבר אמר כאשר שמו הבנים
 וזממנו על הר קדשין כל יתנו על הר עשו: (יו) ובהר ציון.
 כל הבנים יהיו כלל היו ואין שלטת להם אל כל כהר ציון היתה
 פליטה אמר יתנו זה לעית זמנא אמר על ימי חזקיהו
 ודברי ישועה אמר על הר שני: (וי) והיה: וברית יוסף.
 וברית יוסף.

והיה קדש. וישראל יהיה קדש לה' שהיו קדושים לא יהיה ו
שירשו בתחלה יירשו ועוד יירשו שכניהם ארץ אדום וכו' ו
יבבל. וכה שאמר ביה עקב וכו' יוסף כפל הענין במלות
אבל לעתיד תשוב אחא. ורבותינו ז"ל דרשו כי זכר יוסף לפ

מצודה ד'

ח. ר"י ה"ק נהג להשגיח אצל יום הכהשמו"ץ ומה' המיועד לבריתו של
הבע"מס' אשרו לנשוא כח קרוב ומזומן לבריתו ובריתו
ע"ה אחר לנשוא כח קרוב וישיב כח. בגורן. בגמול כחמור כח וסב
בדמך: (זו) כי נאשר שתיחם. על מול יבוסם ואמר כמו שהם
בדמך על הרקע עמוס שהעלה כח הכה"מס' אשרו לנשוא
יבוס חם הכה"מס' ומבדללים והוא ע"ה מלחם. ור"ל
ומבדל: ור"ל בלא חזר. ר"ל כלם כח על חם ויבוס
ישאר: והיה קרוב. כי לא יוסק כל דבר על חם ואם:
לם: ור"ל יוסף להרה. הוא כח ע"ה נח"ל: לקש. והי' דמ"ח:
מור"ח

גיסמאן (ווערן צו דיר גינק) ישוב בראשדע דיינ באהאנדלונג
נוס איז ראוי צו דיר וועט ווערן אים גינקעמא אונד
דיין קאפ : (מז) כי באשר שיתם גור דען אזוי ווי איר
הט גיטרינקען אונד מיין הייליגן בארג בלוסער אזוי
ווי איר הט אייך גיפרייט אונד דעם שלאק פון מיין
הייליגן בארג אזוי וועלן אלע היידן שרינקן ווייניג
פוס פון פורעניות רשות וזו הייבבולא הייבבן ווי וועלן
שרינקען אונד וועלן ווערן פרי מוכיילט אונד וועלן
זיין גלייך ווי זיי ווארמטן גיט גיטען (דע) ויבאר ציין
היה מלפני אונד אונד דעם בארג ציין וועט זיין איין

מזה"ר קרא
בדרוש של ארץ ישראל והוא ידוע במצביהם ומובאיהם וכל
מקום הליכהם היו עומדין להפריש דרכים להסמיר את שרידי
לורם שבאו עליו שלא ידעו מוצאיהם ומובאיהם: (טו) כי
באשר שתייהם על הר קרשי, אותו כור הדתעלה שישור
שלא על הר קרשי, כל ישראל קראו הר קרשי, אותו
כור שיתר אדם וכל הגוים סביב: כמו, וילכו, כמו, ולזה
בסמכו בו אדם והיה בארץ עניו על ענין ענין העבר סוף
ונכרת לעולם אצל ישראל תהיה פליטה קרשי, שלא
ישרהם. את האופות שורשיהם בארצם:

רד"ק

ידיה אותה חיים הרי הוא כבר קרוב כיון שהוא אבר שיהיה שיחשבו אותו כמו קרוב: (ו) כי כאשר שיהיה, עשרים כישה ושבעה חרובן הר קדיש' כן השתו כן ההרשעה והכל וכל היום: ושהו כל היום המד. פירוש המיד כל הפסוק ד שיהיו הרשים שבהם שיהיו ליהודים: כן תרנו ונתן ככה הדיווחן על מות מורא קדקדש' כי ישנה כל עבמיא ונתן שרעונתהו הרדיא: ושהו ולעו, יכלנו כול ילד קדיש: הוי כלל הוי, ויהי כלם דע שלא יכירו מקוםם כאשר לא הוי: ויהי כן הוי תהיה פליטה, אע"פ שכל דבלי מישאל: בגולה פליטה גדולה תהיה לחם שן הרב חזי שבו ממו:

סם עוד ערל וממא : וירשו בית יעקב את מירשהס , מה
וארץ פלשתים : (ויהי) ויהיה . כמו האש אוכלת קש כן יאכלום
ענות כי בית יעקב נקרא בית יוסף מיום שנחלקה המלכות
שאין זרעו של עשו נופל אלא ביד יוסף או ביד זרעו של יוסף :

מצודת ציון

כי קדוש יושב ה' (דברים ל"ב) : (מו) ולעו. ענין השתתפות וצניעות
 וכן ע"כ דברי לעו (חיות ז') : (יו) מורשיהם. מל' ירושה :
 (יח) להבה. שלהבת : לקש. הוא התכן הדק : ודללו. ענין

ישנו תמיד אה כום ההדפלה עד אשר יתמו: וישתו ולין. וכאשר
 יתמו מובדלים צין. כפורוניו כללו שהו כום מפקה הממטס
 (יז) ובה צין. אבל כד ליון תכיס פליס וכתרי' ר"ל אמיס
 ורשיהם. ואלו הכו"ס ש"כס אלוס מלו: (יה) אש' ישיפו עזו
 ה"ה הנקף מכר: ודלקו בהם. יבדל ידלקו אה צית עזו

אָפֿטֿרֿינאָג אונד ער וועט זיין הייליג וועט בית יעקב
אונד דס הוי גוינד פון יעקב וועלן זיכען די גיטער
פון די טום ווי האבן זיי גירשית: (יח) ויהי בית יעקב
אש ור אונד דס הוי גוינד פון יעקב וועט זיין איין
פייגער אונד דס הוי גוינד פון יוסף וועט זיין איין
פלאם אונד דס הוי גוינד פון עשו וועט זיין צוא
שטרוי וועלן דעם פלאם אונד דס פייגער אונד דר פלאם
וועט ברענן איין ווי אונד וועט זיי פאר ברענן ווא ויהי
שיר לביט גוט אונד עס וועט גיט זיין איין איבער
פלייבונג צום הוי גוינד פון גיט פאר דער דען נאט
האט

דואט

**בספרד ירשו את ערי הנגב: כא ועליו
מושיעים בְּהַר צִיּוֹן לְשִׁפְט אֶת־הַר
עֲשׂו וְהִיתָה לִיהוָה הַמְּלוּכָה:**

בְּנִי עֲשֵׂה עִיר
וְעָלֶיךָ יִרְשׁוּ
דְּבָאִסְמִיָּה וְיִסְמְנוּ
קְרִי אֶרְעָא וְדְרוּמָא:
כֹּא וְיִסְקִין מְשִׁיבִין
בְּמִדְרָא דְּצִיּוֹן לְמִידֵּן
קְרָבָא דְּעֲשׂו וְהִתְנַלְּתִי
מְלִכּוּתָא דְּבִי עַל קְרִי יִתְבִּי אֶרְעָא:

ת"א מושיעים. מדרגה ג' (פסוק מ) ז' לה' המלוכה. ויכר יחזקאל

מלכותא דבי על קרי יתבי ארעא:

רשי

אשר בספרד שהם מבני יהודה אשר גלו לספרד הם ירשו את ערי הנגב שברומה של ארץ ישראל ואומרים הפותחים צפת הוא המלכות שקורין (פרג"ל בלע"ו). ספרד תי' אספמיה: (כא) ועלו. שרי ישראל מעשים בזה ציון:

נשלם ספר עובדיה

רדק

הוא גלות מיסוד שהגלה בארצות וחס העמים ארצות אלמניא ואשקלניא וארצה הוא שקורין פרנצ' וארצות ספרד שקורין ספניא ובני ירושלים הם שגלו בספרד ואחרים גלו לשאר ארצות הנזכרים שהיו ברשותם והתפשטו בארצות וסאדצות אלו גלו מעצמם אותם שהם היו בארצות ישמעאל ואוכרים בקבלה כי בני ארץ אלמניא היו כנעניים כי כשפנה כנעני ספני יהושע כמו שכתבנו בספר יהושע הלכו להם לארץ אלמניא ואש קלניא שקורין ארץ אשכנז ועוד היום קוראים אותם כנעניים. וינתן תרגם הפסוק כן וגלות עמא הדין דבני ישראל וגו': (כא) ועלו מושיעים. המלך המשיח ותביריו שבעה רועים ושמונה נביאי אדם: לשפוט את הר עשו. לקחת משפט ישראל מהם על כל אשר הרעו להם. ויונתן תרגם ויסקן משוכין בסורא דציון למידן ית כרכא רבא דעשו: והיתה לה' המלוכה. ואז תהיה המלוכה לה' לבדו. כי כל תרגם יודו במלכותו כמו שאמר בגבואת זכריה והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ויונתן תרגם ותתנלי מלכותא דה' בקירוב על כל יתבי ארעא ויהי מלכותא דה' לעלם ולעלמי עלמים:

נשלם ספר עובדיה

מצורת דוד

ושמרון המה בחור גבול א"י ויחולק לח"כ כע"כ בסוף יחזקאל: (כא) ועלו מושיעים. ר"ל המושיעים שבהר ציון הם מלך המשיח ושכניו כלשך ישלכו בלוחם שמקום מהלכם מהר עשו לעשות בהם משפט על מה שעשו ליהודה אז תהיה לה' המלוכה ר"ל לו כל העכו"ם יודו במלכותו ויקבלוהו לאלה:

נשלם ספר עובדיה

פירוש ע"מ

נענען די לייט פון שבט יהודה ווס: נענן פר מריבין גיווארן קיין ספרד ירשו את ערי הנגב די וועלן ירשן ריא שטעמ וואס: נענען אויף דרום לייט פון ארץ ישראל: (כא) ועלו מושיעים בְּהַר צִיּוֹן לְשִׁפְט אֶת־הַר

